

Юрій Володимирович Булгаков,
кандидат історичних наук,
науковий співробітник відділу археографії
Інституту архівознавства
Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського
ORCID: 0000-0002-9138-9132
e-mail: bulgakov_george@ukr.net

ДІЯЛЬНІСТЬ А. Д. КОВАЛЕНКА ЯК УЧЕНОГО СЕКРЕТАРЯ ПРЕЗИДІЇ АКАДЕМІЇ НАУК УРСР (1950–1954)

Мета роботи. Дослідити науково-організаційну роботу видатного українського вченого в галузі механіки, спеціаліста з теорії пружності і термопружності, доктора технічних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки, лауреата Державної премії УРСР, академіка АН УРСР Анатолія Дмитровича Коваленка у Президії АН УРСР, зокрема в її Вченому секретаріаті. **Методологія.** Застосовано джерелознавчі методи пошуку та аналізу документальних історичних джерел. Використання проблемно-хронологічного методу історичного дослідження дозволило висвітлити передумови, перебіг та результати професійної діяльності А. Д. Коваленка у Президії АН УРСР. **Наукова новизна.** Введено до наукового обігу архівні документи, в яких зафіксовано трудовий шлях А. Д. Коваленка у Президії АН УРСР. Окреслено та проаналізовано масив опублікованих документів, у яких наводиться інформація про діяльність А. Д. Коваленка як співробітника Президії АН УРСР. Уперше виокремлено та проаналізовано масив неопублікованих та опублікованих документів на предмет відображення в них науково-організаційної роботи А. Д. Коваленка у Президії АН УРСР. На основі документальної інформації висвітлено передумови, перебіг та результати професійної діяльності А. Д. Коваленка у Президії АН УРСР. **Висновки.** А. Д. Коваленко упродовж 1945–1954 рр. брав активну участь у забезпеченні функціонування Президії АН УРСР, зокрема в 1950–1954 рр. – на посадах ученого секретаря та головного вченого секретаря Президії АН УРСР. У результаті його діяльності було підготовлено низку документів (довідних записок, листів, звернень, клопотань, доповідей, інформаційних повідомлень) із важливих напрямів діяльності Президії – організації наукових досліджень та підготовки наукових кадрів у АН УРСР загалом та в окремих інститутах і установах Академії.

Ключові слова: А. Д. Коваленко, Президія Національної академії наук України, Інститут архівознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, історія науки.

Актуальність теми дослідження. Однією з малодосліджених сфер науково-організаційної діяльності видатного українського вченого в галузі механіки, спеціаліста з теорії пружності і термопружності, доктора технічних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки, лауреата Державної премії УРСР, академіка АН УРСР Анатолія Дмитровича Коваленка (1905–1973) є робота у Президії АН УРСР, зокрема в її Вченому секретаріаті.

Створений у 1950 р. у зв'язку із значним розширенням обсягу робіт Президії АН УРСР, Учений секретаріат узяв на себе широкі обов'язки зі здійснення

регулярної перевірки виконання планів науково-дослідних робіт інститутів АН УРСР, забезпечення виконання планів і завдань уряду та звітування перед Президією, відання підбором кадрів, передусім для слабких ділянок роботи наукових інститутів та установ АН УРСР [1, с. 213]. Актуальним завданням є висвітлення діяльності очільників Ученого секретаріату, від якої залежала ефективність його роботи загалом.

Аналіз досліджень і публікацій. Значний комплекс документів, у яких згадується прізвище А. Д. Коваленка у зв'язку з його роботою у Президії АН УРСР, опубліковано у збірниках документів і матеріалів «Історія Національної академії наук України» за 1946–1950 рр. та 1951–1955 рр. (2008, 2012). Кадрові переміщення А. Д. Коваленка по посадах у Президії АН УРСР зафіксовано в документах особливої справи вченого, яка міститься в Архіві Президії НАН України, а також у документах особового архівного фонду А. Д. Коваленка, що зберігається в Інституті архівознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.

Мета дослідження. У даній статті автор ставить за мету на основі аналізу архівних документів дослідити роботу А. Д. Коваленка у Президії АН УРСР, зокрема на посадах ученого секретаря, т. в. о. та в. о. головного вченого секретаря Президії АН УРСР.

Виклад основного матеріалу. Трудовий шлях А. Д. Коваленка у Президії АН УРСР розпочався в 1945 р. В особовій справі А. Д. Коваленка відклалася його власноручна заява на ім'я віце-президента АН УРСР О. В. Палладіна від 1 жовтня 1945 р. із проханням зарахувати його консультантом Планової комісії по технічному відділенню [2, с. 17]. Про успішне задоволення заяви та проходження А. Д. Коваленком випробувального терміну свідчить те, що з квітня 1946 р. його було переведено на ставку в 900 крб. на місяць [2, с. 22]. На додачу до обов'язків консультанта на нього в жовтні 1946 р. та липні 1947 р. було покладено обов'язки вченого секретаря Відділу технічних наук АН УРСР на час профвідпусток О. М. Міляха [2, с. 25, 28].

А. Д. Коваленко працював на посаді консультанта Планової комісії до січня 1951 р., коли його було звільнено за скороченням штатів [2, с. 95]. Із 1949 р. вченого включили до складу членів спеціалізованих комісій АН УРСР із будівництва газових турбін: у 1949 р. – Комісії з комплексної проблеми газових турбін під керівництвом професора І. Т. Швеця, до якої входили також академіки АН УРСР Г. Ф. Проскура та А. О. Лобко, члени-кореспонденти АН УРСР І. М. Францевич та А. П. Філіппов [1, с. 135]; у 1957 р. – Комісії з комплексної проблеми «Газові турбіни» у складі академіків І. Т. Швеця (голова) та Г. Ф. Проскури, членів-кореспондентів І. М. Францевича (заступник голови), А. П. Філіппова, Л. О. Шубенка-Шубіна та інших, в якій А. Д. Коваленко був заступником голови комісії [3, с. 152].

Діяльність А. Д. Коваленка на посаді вченого секретаря Президії АН УРСР припала на 1950–1954 рр. 18 серпня 1950 р. на засіданні Президії АН УРСР було утворено Вчений секретаріат Президії. Посаду головного вченого секретаря обійняв професор І. Т. Швець, ученими секретарями стали А. Д. Коваленко та

Ф. П. Шевченко [1, с. 213]. Під час відряджень, відпусток та у зв'язку з хворобою головного вченого секретаря Президії АН УРСР виконання обов'язків головного вченого секретаря покладали на А. Д. Коваленка [2, с. 90, 92, 94, 149, 150; 4, с. 42, 347; 5, с. 11 зв.–12 зв.]. Упродовж 27 січня – 25 березня 1953 р. він був т. в. о. головного вченого секретаря Президії АН УРСР між каденціями І. Т. Швеця та О. Н. Щербаня [4, с. 214, 229].

У протоколах засідань Президії АН УРСР висвітлено широкий спектр науково-організаційних проблем, якими опікувався А. Д. Коваленко. Зокрема, він виступав на засіданнях Президії із ґрунтовними доповідями про проблемно-тематичні плани інститутів і установ АН УРСР на 1951–1955 рр. [1, с. 219], про виконання госпдогвірної тематики інститутами Відділу технічних наук та Відділу сільськогосподарських наук АН УРСР [1, с. 231], про виконання постанови РМ УРСР від 22 квітня 1952 р. № 1044 «Про результати науково-дослідних робіт Інституту використання газу в комунальному господарстві та промисловості АН УРСР за 1951 р. і про тематичний план інституту на 1952 р.» [4, с. 152–153], про виконання плану підготовки наукових кадрів по АН УРСР за 1952 р. [4, с. 217], про подальший розвиток робіт Інституту машинознавства і сільськогосподарської механіки АН УРСР [4, с. 304].

Учений також зробив короткі інформаційні повідомлення про організацію дискусій і розгортання наукової критики і самокритики в АН УРСР [4, с. 37], про розробку Інститутом економіки АН УРСР питань, пов'язаних з економічним обґрунтуванням проектування Каховської ГЕС [4, с. 102], про присудження Президією АН СРСР премії імені Л. І. Мандельштама (з фізики) в 1952 р. члену-кореспонденту І. М. Ліфшицю за цикл робіт у галузі динамічної теорії кристалів [4, с. 218].

Як ученого секретаря Президії АН УРСР А. Д. Коваленка було включено до складу різноманітних комісій Президії АН УРСР: Комісії науково-технічного постачання Президії АН УРСР, яку очолили В. Є. Лашкар'ов (голова) та член-кореспондент П. С. Кучеров (заступник) [4, с. 20]; комісії науково-технічного постачання АН УРСР під керівництвом віце-президента АН УРСР академіка Г. М. Савіна у складі академіків Ф. П. Белянкіна, В. Є. Лашкар'ова, членів-кореспондентів – П. В. Головіна, П. М. Василенка та ін. [4, с. 126]; Комісії з історії науки і техніки АН УРСР у складі академіків В. В. Данилевського (голова), Б. В. Гнеденка, А. В. Думанського, О. І. Душечкіна, Р. Є. Кавецького, В. М. Корецького, Й. З. Штокала, членів-кореспондентів Є. В. Зверезомба-Зубовського, О. С. Давидова, О. П. Маркевича та ін. [4, с. 105]; комісії для складання проекту нового Статуту АН на чолі з академіком О. В. Палладіним, до якої також входили члени Президії – академіки – П. С. Погребняк, М. П. Семененко, І. Т. Швець (заступник голови), П. О. Свириденко, М. М. Доброхотов, П. А. Власюк, М. Е. Омеляновський, Ф. П. Белянкін, В. М. Корецький, О. І. Білецький, А. І. Кіпріанов, А. В. Думанський, О. І. Душечкін, член-кореспондент П. С. Кучеров [1, с. 242]; комісії в складі академіків О. В. Палладіна, П. С. Погребняка та М. П. Семененка з підготовки інструкції для проведення виборів у дійсні члени та члени-кореспонденти АН УРСР [4, с. 45].

А. Д. Коваленко брав участь у налагодженні планово-звітної діяльності АН УРСР у складі комісії під головуванням академіка Ф. П. Белянкіна з детального опрацювання плану розвитку поліграфічної бази АН на 1951–1955 рр. та організації друкарні закритого типу [1, с. 230]; комісії у складі віце-президента академіка П. С. Погребняка, академіка О. І. Душечкіна та інших учених із доопрацювання проекту постанови щодо звіту про роботу Ради з вивчення продуктивних сил УРСР АН УРСР за 1950 р. [4, с. 43]. Президія АН УРСР також зобов'язала А. Д. Коваленка та начальника Відділу спеціальних робіт АН УРСР С. М. Бухала розробити пропозиції щодо покращання контролю за виконанням установами АН УРСР урядових постанов із науково-дослідних робіт, про впорядкування в установах звітності й організації обліку виконання планів, поліпшення контролю за виконанням установами рішень Президії АН УРСР [4, с. 184].

Ученого залучали до організації та проведення наукових форумів АН УРСР, зокрема до організації в 1951 р. спільно з головою Відділу технічних наук АН УРСР академіком М. М. Доброхотом із відзначення 75-річчя від дня народження і 50-річчя науково-педагогічної діяльності академіка Г. Ф. Прокура в Харкові [4, с. 30] та наукової конференції молодих учених АН УРСР у складі оргкомітету: академіки – Президент АН УРСР О. В. Палладін (голова), М. П. Семенов (заступник), М. Е. Омеляновський, М. М. Доброхотов, П. А. Власюк, П. О. Свириденко, А. І. Кіпріанов, Б. В. Гнеденко, О. І. Білецький та ін. [4, с. 48]. У 1953 р. А. Д. Коваленка планували відрядити до Москви у групі представників від АН УРСР для участі в роботі XII сесії Ради з координації наукової діяльності академії наук союзних республік, однак замість нього відрядили заступника директора з наукової частини Інституту будівельної механіки АН УРСР, к. т. н. М. М. Студзинського [4, с. 215].

Працюючи у Вченому секретаріаті Президії АН УРСР, А. Д. Коваленко долучився до створення комплексу важливих документів: доповідних записок, листів, звернень та клопотань Президії АН УРСР до вищих державних органів України щодо необхідності відновлення діяльності Інституту мінеральної сировини АН УРСР [6, с. 272–274], про передачу Чернівецької сейсмічної станції до складу Академії [6, с. 274–275], про затвердження списку академічних журналів [6, с. 389–390], про виділення додаткових коштів на ремонтно-реставраційні роботи пам'яток архітектури [6, с. 394], про сприяння впровадженню у промисловість нової технології виробництва чавуну, розробленої Інститутом машинознавства і сільськогосподарської механіки АН УРСР [6, с. 408–409], щодо вирішення питання соціально-правового забезпечення команди експедиційного морського судна Інституту гідробіології АН УРСР [6, с. 410–411], передавання майна і приміщення ліквідованого Українського геологічного управління Інституту геологічних наук АН УРСР [6, с. 411–412], прискорення вирішення питання створення заповідника «Кам'яна могила» [6, с. 532–533], а також довідки про роботу та перспективи діяльності заповідника АН УРСР «Ольвія» [6, с. 457–459]; довідок Президії АН УРСР про наявні площі установ Академії, для яких заплановано

капітальне будівництво й необхідні додаткові асигнування для його здійснення [6, с. 276–278] та про підготовку наукових кадрів через аспірантуру в 1946–1950 рр. [7, с. 475–476], а також звіту про виконання плану підготовки наукових кадрів у АН УРСР у 1952 р. [6, с. 400–404]; постанови Президії АН УРСР про поліпшення організації книгообміну між установами АН УРСР та зарубіжними країнами [6, с. 395]; витягу з протоколу засідання бюро Відділу фізико-математичних і хімічних наук АН УРСР щодо схвалення положення про Астрономічний комітет АН УРСР та складу його бюро [6, с. 249]; повідомлення Президії АН УРСР про проведення в 1953 р. першого конкурсу наукових робіт у галузі медичних наук на присудження премії імені академіка О. О. Богомольця [6, с. 465].

У зв'язку з перевантаженням на основній роботі як завідувача відділу технічної теорії пружності в Інституті будівельної механіки АН УРСР А. Д. Коваленко був змушений написати заяву із проханням звільнити його з посади вченого секретаря Президії АН УРСР. Заява була задоволена постановою Президії АН УРСР від 18 червня 1954 р. За сумлінну й бездоганну роботу А. Д. Коваленко отримав подяку [8, с. 1].

Наукова новизна. Уперше виокремлено та проаналізовано масив неопублікованих та опублікованих документів на предмет відображення в них науково-організаційної роботи А. Д. Коваленка у Президії АН УРСР. На основі документальної інформації висвітлено передумови, перебіг та результати професійної діяльності А. Д. Коваленка у Президії АН УРСР.

Висновки. А. Д. Коваленко упродовж 1945–1954 рр. брав активну участь у забезпеченні функціонування Президії АН УРСР, зокрема в 1950–1954 рр. – на посадах вченого секретаря, т. в. о. та в. о. головного вченого секретаря Президії АН УРСР. У результаті його діяльності було підготовлено низку документів (доповідних записок, листів, звернень, клопотань, доповідей, інформаційних повідомлень) із важливих напрямів діяльності Президії – організації наукових досліджень та підготовки наукових кадрів у АН УРСР загалом та в окремих інститутах і установах Академії.

Список використаних джерел

1. Історія Національної академії наук України, 1946–1950. Ч. 2: Додатки / упоряд.: Л. М. Яременко, С. В. Старовойт, О. М. Березовський, В. А. Кучмаренко; редкол.: О. С. Онищенко (гол. ред.) [та ін.]; НАН України, Нац. б-ка України імені В. І. Вернадського, Ін-т архівознавства; Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. Київ, 2008. 716 с.

2. Архів Президії НАН України. Особова справа академіка АН УРСР Коваленка Анатолія Дмитровича. Т. 1. 173 арк.

3. Історія Національної академії наук України, 1956–1960. Ч. 2: Додатки / редкол.: О. С. Онищенко (гол. ред.) [та ін.]; упоряд.: Л. М. Яременко, Г. В. Індиченко, С. В. Старовойт, О. І. Вербіцька, С. М. Коваленко, О. А. Лук'янець, І. В. Шарабанова, Л. О. Шеремета, І. М. Шихненко; НАН України, Нац. б-ка України імені В. І. Вернадського, Ін-т архівознавства. Київ, 2016. 1064с.

4. Історія Національної академії наук України, 1951–1955. Ч. 2: Додатки / НАН України, Нац. б-ка України імені В. І. Вернадського, Ін-т архівознавства; Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського; редкол.: О. С. Онищенко (гол. ред.) [та ін.]; упоряд.: Л. М. Яременко, С. В. Старовойт, Г. В. Індиченко, О. І. Вербіцька, С. М. Коваленко, Є. С. Костюк, І. М. Шихненко. Київ, 2012. 916 с.

5. ІА НБУВ. Ф. 102. Оп. 4. Спр. 46а. 105 арк.

6. Історія Національної академії наук України, 1951–1955. Ч. 1: Документи і матеріали / НАН України, Нац. б-ка України імені В. І. Вернадського, Ін-т архівознавства; Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського; редкол.: О. С. Онищенко (гол. ред.) [та ін.]; упоряд.: Л. М. Яременко, С. В. Старовойт, Т. В. Брязкало, Г. В. Індиченко. Київ, 2012. 884 с.

7. Історія Національної академії наук України, 1946–1950. Ч. 1: Документи і матеріали / упоряд.: Л. М. Яременко, С. В. Старовойт, О. М. Березовський, В. А. Кучмаренко; редкол.: О. С. Онищенко (гол. ред.) [та ін.]; НАН України, Нац. б-ка України імені В. І. Вернадського, Ін-т архівознавства; Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. Київ, 2008. 604 с.

8. ІА НБУВ. Ф. 102. Оп. 2. Спр. 14. 1 арк.

References

1. Yaremenko, L. M., Starovoi S. V., Berezovskyi, O. M., Kuchmarenko, V. A. (2008). *Istoriia Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy. 1946–1950. Chastyna 2: Dodatky* [History of the National Academy of Sciences of Ukraine. 1946–1950. Part 2: Appendix]. Kyiv. [In Ukrainian]; Onyshchenko, O. S. (Ed., Comp.)

2. Archive of Presidium of National Academy of Sciences of Ukraine. *Osobova sprava akademika Kovalenka Anatoliya. Dmytrovycha* [Personal record of academician Kovalenko Anatoliy Dmytrovych]. Vol. 1, Unit 173. [In Russian, Ukrainian].

3. Yaremenko, L. M., Indychenko H. V., Starovoi S. V., Verbitska, O. I., Kovalenko S. M., Lukianets, O. A., Sharabanova, I. V., Sheremeta, L. O., Shykhnenko, I. M. (2016). *Istoriia Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy. 1956–1960. Chastyna 2: Dodatky* [History of the National Academy of Sciences of Ukraine. 1956–1960. Part 2: Appendix]. Kyiv. [In Ukrainian]; Onyshchenko, O. S. (Ed., Comp.)

4. Yaremenko, L. M., Indychenko H. V., Starovoi S. V., Verbitska, O. I., Kovalenko, Kostiu Y. S., Shykhnenko, I. M. (2012). *Istoriia Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy. 1951–1955. Chastyna 2: Dodatky* [History of the National Academy of Sciences of Ukraine. 1951–1955. Part 2: Appendix]. Kyiv. [In Ukrainian]; Onyshchenko, O. S. (Ed., Comp.)

5. Fond 102, Inventory 4, Unit 46a, 105 folios. Institute of Archival Studies at V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. [In Russian].

6. *Istoriia Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy. 1951–1955. Pt. 1: Dokumenty i materialy* [History of the National Academy of Sciences of Ukraine. 1951–1955. Part 1: Documents and materials]. (2012). L. M. Yaremenko, S. V. Starovoi, T. V. Briazkalo, H. V. Indychenko (Comp.), O. S. Onyshchenko (Ed.). Kyiv. [In Ukrainian].

7. Yaremenko, L. M., Starovoi S. V., Berezovskyi, V. A., Kuchmarenko, V. A. (2008). *Istoriia Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy. 1946–1950. Chastyna 1: Dokumenty i materialy*

[History of the National Academy of Sciences of Ukraine. 1951–1955. Part 2: Appendix]. Kyiv. [In Ukrainian]; Onyshchenko, O. S. (Ed., Comp.)

8. Fond 102, Inventory 2, Unit 14, 1 folio. Institute of Archival Studies, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. [In Russian].

Yurii Volodymyrovych Bulhakov,

Candidate of Historical Sciences,

Researcher of the Department of Archaeography, Institute of Archival Studies,

V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine

ORCID: 0000-0002-9138-9132

e-mail: bulgakov_george@ukr.net

Activities of A. D. Kovalenko as Scientific Secretary of the Presidium of the Academy of Sciences of the UkrSSR (1950–1954)

The aim of the research is to study scientific-organizational work of the prolific Ukrainian scientist in the sphere of mechanics, expert in the theory of elasticity and thermoelasticity, Doctor of technical sciences, professor, Honoured Man of Science and Technology, Laureate of the State prize of the UkrSSR, academician of the Academy of Sciences of the UkrSSR Anatolii Dmytrovych Kovalenko at the Presidium of the Academy of Sciences of the UkrSSR, and particularly at its Scientific Secretariat. **Methodology of the research.** Source study methods have been used to search and analyse the documentary historical sources. The usage of problematic-chronological method of historical research allowed defining the premise, course, and results of the professional activities of A. D. Kovalenko at the Presidium of the Academy of Sciences of the UkrSSR. **Scientific novelty.** Archival documents, which note the working course of A. D. Kovalenko within the Presidium of the Academy of Sciences, have been introduced into scientific circulation. The array of documents containing information on A. D. Kovalenko's activities as the employee at the Presidium of the Academy of Sciences has been defined and analysed. The array of earlier unreleased and unpublished documents has been analysed for the first to determine the scope of their reflection of the course and results of A. D. Kovalenko's professional activities at the Presidium of the Academy of Sciences. **Conclusions.** A. D. Kovalenko took an active part in ensuring the continuing functioning of the Presidium of the Academy of Sciences throughout 1945–1954 time frame. The research also analysed the time of his service on the post of the Head Scientific Secretary at the Presidium of the Academy of Sciences throughout the period of 1950–1954. A series of documents has been prepared as a result (memos, letters, addresses, petitions, reports, informational messages) concerning the important spheres of the Presidium's activities – organisation of scientific researches and preparation of scientific staff at the Academy of Sciences of the UkrSSR overall as well as at the separate institutions and foundations of the Academy.

Key words: Anatolii Kovalenko, Presidium of the National Academy of Sciences of Ukraine, Institute of Archival Studies at the V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine, history of science.

Юрий Владимирович Булгаков,

кандидат исторических наук,

научный сотрудник отдела археографии Института архивоведения

Национальной библиотеки Украины имени В. И. Вернадского

ORCID: 0000-0002-9138-9132

e-mail: bulgakov_george@ukr.net

Деятельность А. Д. Коваленко как ученого секретаря Президиума Академии наук УССР (1950–1954)

Цель работы. Исследовать научно-организационную работу выдающегося украинского ученого в области механики, специалиста по теории упругости и термоупругости, доктора технических наук, профессора, заслуженного деятеля науки и техники, лауреата Государственной премии УССР, академика АН УССР Анатолия Дмитриевича Коваленко в Президиуме АН УССР, в частности в ее Ученом секретариате. **Методология.** Применены источниковедческие методы поиска и анализа документальных исторических источников. Использование проблемно-хронологического метода исторического исследования позволило осветить предпосылки, ход и результаты профессиональной деятельности А. Д. Коваленко в Президиуме АН УССР. **Научная новизна.** Введены в научный оборот архивные документы, в которых зафиксирован трудовой путь А. Д. Коваленко в Президиуме АН УССР. Определен и проанализирован массив опубликованных документов с информацией о деятельности А. Д. Коваленко как сотрудника Президиума АН УССР. Впервые выделен и проанализирован массив неопубликованных и опубликованных документов на предмет отражения в них научно-организационной работы А. Д. Коваленко в Президиуме АН УССР. На основании документальной информации освещены предпосылки, ход и результаты профессиональной деятельности А. Д. Коваленко в Президиуме АН УССР. **Выводы.** А. Д. Коваленко в 1945–1954 гг. активно участвовал в обеспечении функционирования Президиума АН УССР, в частности в 1950–1954 гг. – на должностях ученого секретаря и главного ученого секретаря Президиума АН УССР. В результате его деятельности был подготовлен ряд документов (докладных записок, писем, обращений, ходатайств, докладов, информационных сообщений) по важным направлениям деятельности Президиума – организации научных исследований и подготовки научных кадров в АН УССР в целом и в отдельных институтах и учреждениях Академии.

Ключевые слова: А. Д. Коваленко, Президиум Национальной академии наук Украины, Институт архивоведения Национальной библиотеки Украины имени В. И. Вернадского, история науки.

*Стаття підготовлена 5 червня 2019 року;
подана до друку 10 червня 2019 року.*